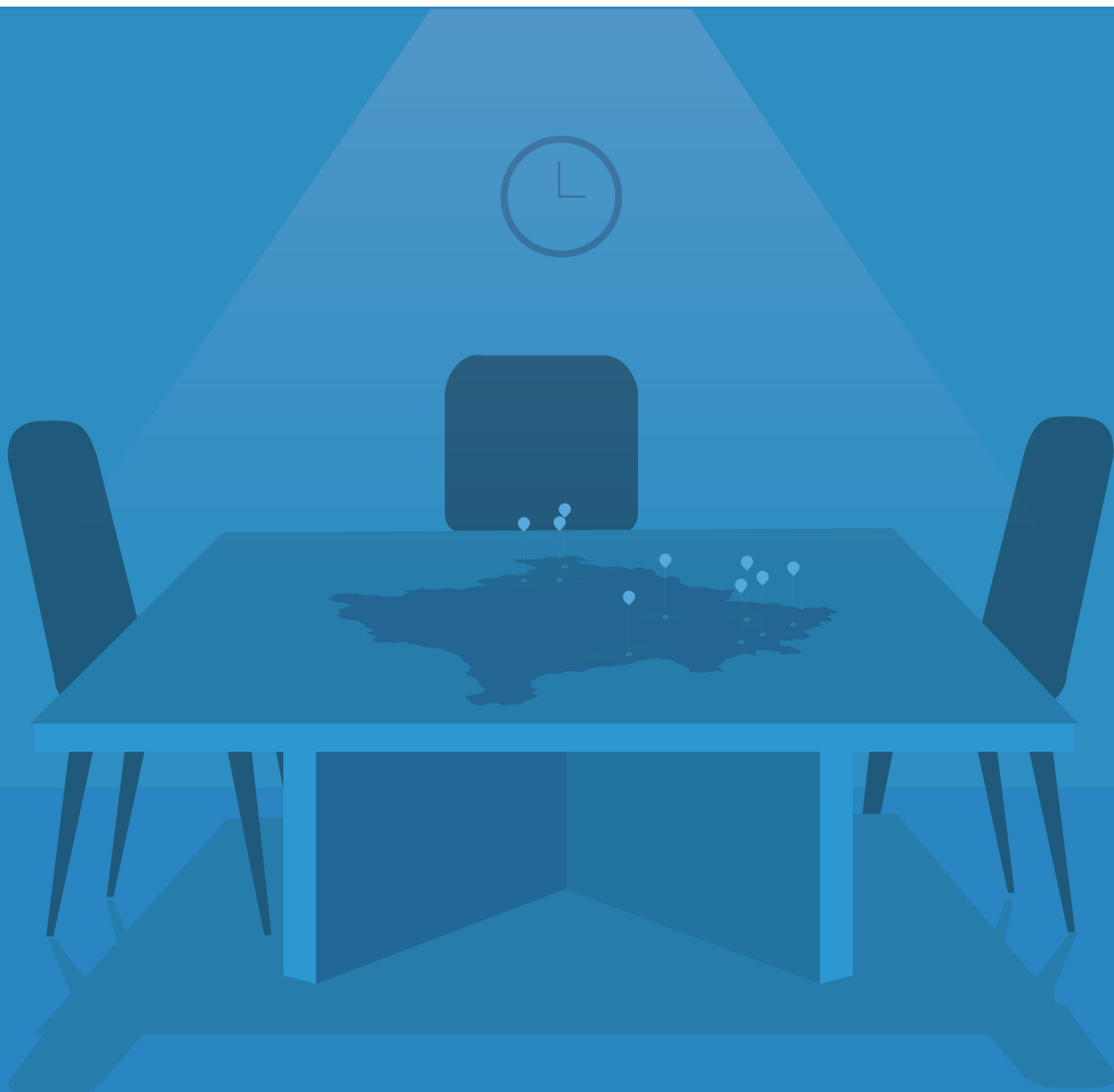

CILAT JANË 20 RREGULLAT QË DUHET TË RESPEKTOHEN PËR THEMELIMIN E ASOCIACIONIT/BASHKËSISË SË KOMUNAVE ME SHUMICË SERBE NË KOSOVË?

Pasqyrë e programit: Politika e Jashtme dhe e BE-së dhe Bashkëpunimi Rajonal i Sigurisë

Programi i Politikës së Jashtme dhe Bashkëpunimit Rajonal për Siguri është iniciativë themelore në kuadër të QKSS (Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë). I themeluar në vitin 2011 dhe i modifikuar vazhdimisht për t'iu përshtatur dinamikave rajonale në zhvillim, ky program trajton një spektër temash kritike. Këto përfshijnë mosmarrëveshjet dypalëshe në rajonin e Ballkanit Perëndimor, me theks të veçantë në nxitjen e dialogut për normalizimin e marrëdhënieve ndërmjet Kosovës dhe Serbisë. Përveç kësaj, programi trajton tema të drejtësisë tranzicionale, pajtimit, diplomacisë publike, fushatave dezinformuese, ndikimit keqdashës të huaj, bashkëpunimit të sigurisë, zgjidhjes së konflikteve, ndërtimit të paqes dhe migrimit. Duke shërbyer si shtyllë qendrore e QKSS, ky program angazhohet në hulumtime të gjera për të adresuar çështjet me interes publik dhe për të zgjeruar ndikimin e organizatës në sferën e saj të kërkimit. Pikë qendrore e këtij programi është Samiti vjetor për Paqe dhe Demokraci në Kosovë (KPDS). KPDS shërben si një platformë që bashkon politikëbërësit, ekspertët dhe studiuesit nga Ballkani Perëndimor, Bashkimi Evropian dhe Shtetet e Bashkuara për t'iu angazhuar në dialogë kuptimplotë rreth sfidave të urgjente me të cilat përballlet rajoni. Si pjesë e këtij programi, QKSS ka zhvilluar një sërë studimesh me ndikim që kanë kontribuar dukshëm në ngritjen e vetëdijes publike në Kosovë. Këto studime trajtojnë çështje thelbësore, duke përfshirë procesin e marrëveshjes së normalizimit ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, si dhe analizën e perceptimeve të komuniteteve lidhur me marrëdhëniet dhe bashkëpunimin ndëretnik.

- **Forcimi i aftësive hulumtuese:** Programi është i përkushtuar të forcojë ekipin e tij të studiuesve me ekspertizë për të trajtuar tema që lidhen me politikën e jashtme dhe bashkëpunimin rajonal.
- **Zgjerimi i Partneriteteve:** Programi synon të diversifikojë partneritetet e tij si me institucionet vendore, ashtu edhe me të BE-së dhe me institucione të tjera ndërkombëtare, me fokus të veçantë në grupet e mendimit përkatës të orientuara nga politika. Duke u angazhuar në bashkëpunime me universitetet, duke përfshirë ato që marrin pjesë në projektet Horizon të BE-së, programi mund të zgjerojë shtrirjen dhe ndikimin e tij.
- **Mbajtja e ekselencës hulumtuese:** Ruajtja e një standardi të qëndrueshëm të përsosmërisë kërkimore është me rëndësi kyçe. Programi mbetet i përkushtuar për krijimin e produkteve kërkimore me cilësi të lartë dhe kontributin aktiv në konferenca, duke siguruar kështu që puna e tij të vazhdojë të ketë një ndikim të rëndësishëm në fushën e politikës së jashtme dhe bashkëpunimit rajonal të sigurisë.

CILAT JANË 20 RREGULLAT QË DUHET TË RESPEKTOHEN PËR THEMELIMIN E ASOCIACIONIT/BASHKËSISË SË KOMUNAVE ME SHUMICË SERBE NË KOSOVË?

Tabela e Përmbajtjes

Historiku	1
Pra, si do të dukej një Asociacion/Bashkësia e komunave me shumicë serbe sipas Aktgjykimit të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës?	3
Çfarë do të thotë në praktikë Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe për komunitetin serb në Kosovë?	5
Po si qëndron çështja në lidhje me komunitetet tjera në komunat me shumicë serbe?	7
Pasqyrë e detajuar e implikimeve të vendimit të Gjykatës Kushtetuese për themelimin e AKS-së	8

Historiku

Themelimi i Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë (AKS) është paraparë me dy marrëveshje kyçe nga dialogu i ndërmjetësuar nga BE-ja për normalizimin e marrëdhënieve ndërmjet Kosovës dhe Serbisë: the "[Marrëveshja e Parë që Rregullon Parimet e Normalizimit të Marrëdhënieve](#) (shkurt Marrëveshja e vitit 2013) e arritur më 19 prill 2013 e cila u ratifikua nga Kuvendi i Kosovës në maj të vitit 2013 dhe marrëveshja për "[Asociacionin/ Bashkësinë e komunave me shumicë serbe në Kosovë – parimet e përgjithshme/elementet kryesore](#)" është nënshkruar më 25 gusht 2015 nga kryeministri i atëhershëm i Kosovës z. Isa Mustafa dhe homologu i tij serb z. Aleksandar Vuçiq. (shkurt Marrëveshja e vitit 2015).

Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe (AKS), për shkak të lidhjes së saj me Kartën Evropiane të Vetëqeverisjes Lokale, ka për qëllim të shërbejë si mekanizëm për të lehtësuar më tej integrimin e komunitetit serb në Kosovë në sistemin juridik dhe politik

të Kosovës. Ideja e Asociacionit/Bashkësisë të komunave me shumicë serbe në Kosovë bazohet në Kushtetutën e Kosovës, [propozimin gjithëpërfshirës për zgjidhjen e statusit të Kosovës \(Plani i Ahtisaarit\)](#), dhe [Kartën Evropiane të Vetëqeverisjes Lokale](#). AKS-ja do të përbëhet nga 10 komuna me shumicë serbe në Kosovë, përkatësisht: Mitrovica e Veriut/Severna Mitrovica, Zubin Potok, Zveçan/Zvečan, Leposaviq/Leposavić, Graçanica/Gračanica, Shtërpca/Štrpce, Novobërda/Novo Brdo, Kllokot/Klokot, Ranillug/Ranilug and Partesh/Parteš.

Si rezultat i shtimit të presionit kundër themelimit të AKS-së, më 31 tetor 2015, Presidentja e Kosovës në atë kohë Shkëlqesia e saj Atifete Jahjaga [ka kërkuar](#) nga Gjykata Kushtetuese e Kosovës që të vlerësojë parimet dhe elementet nga marrëveshja e vitit 2015 e cila rregullon krijimin dhe funksionimi i Asociacionit/Bashkësive të komunave me shumicë serbe në Kosovë, se a janë në përputhje me frymën e Kushtetutës. Gjykata Kushtetuese e dha [Aktgjykimin](#) e saj më 23 dhjetor 2015 dhe konstatoi se:

- "Themelimi i Asociacionit/Bashkësisë është në përputhje me kërkesat kushtetuese dhe si rrjedhim është pjesë e rendit kushtetues të Republikës së Kosovës" (pika 113 e aktgjykimin).
- "Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe do të themelohet siç parashihet me Marrëveshjen e Parë" (Vendimi II).
- Vendimi i Qeverisë për themelimin e AKS-së së bashku me statutin duhet të dërgohet për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës (pika 189, nënpika 6).
- Gjykata konstatoi se disa dispozita të marrëveshjes së vitit 2015, që rregullonin rolin dhe kompetencat e AKS-së, nuk janë plotësisht në pajtueshmëri me standardet kushtetuese, dhe për këtë arsye kërkohen disa rregullime, dhe ofroi një listë se çka duhet dhe çka nuk duhet bërë

Qeveria e Kosovës ka shprehur shqetësime të arsyeshme lidhur me themelimin e Asociacionit/Bashkësisë së Komunave me Shumicë Serbe në Kosovë (AKS). Këto shqetësime kryesisht sillen rreth prishjes së mundshme të funksionalitetit shtetëror të Kosovës, me frikën se mund të evoluojë në një situatë të ngjashme me Republikën Srpska në Bosnje dhe Hercegovinë. Të inkurajuar nga veprimet

e vazhdueshme të Serbisë kundër sovranitetit të Kosovës, shumë serbë në Kosovë vazhdojnë të refuzojnë realitetin e pavarësisë së Kosovës, duke kontribuar në hezitimin ekzistues të autoriteteve kosovare për të ofruar mekanizma shtesë, përkundër garancive gjithëpërfshirëse tashmë të ofruara nga Plani i Ahtisaarit (të sanksionuara në Kushtetutë dhe ligjet primare). Për më tepër, qeveria është e brengosur për

ndikimin e Beogradit zyrtar në popullatën serbe të Kosovës, i cili në disa raste është shfaqur përmes veprimeve negative, duke përfshirë [keqtrajtimin e serbëve të Kosovës të cilët nuk rreshtohen me qëndrimin e Beogradit zyrtarë](#) gjatë kalimeve kufitare ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, [presioneve të bëra ndaj serbëve të Kosovës për të dhënë dorëheqje nga Forca e Sigurisë së Kosovës \(FSK\)](#) në vitin 2018 dhe përpjekjeve për t'i [inkurajuar ata të largohen nga Policia e Kosovës](#).

Megjithatë, përkundër këtyre shqetësimeve, nëse qeveria e Kosovës vendos të vazhdojë me themelimin e AKS-së, siç tregohet nga pranimi i Marrëveshjes për Rrugën drejt Normalizimit, pjesa në vijim përshkruan Çfarë Duhet dhe Çfarë Nuk Duhet bëjë qeveria në procesin e themelimit të AKS-së, bazuar në vendimin e Gjykatës Kushtetuese të Kosovës nga viti 2015.

Krahas marrëveshjes, vlen të përmendet se Kosova ka treguar gatishmërinë e saj për të vazhduar me themelimin e Asociacionit/ Bashkësisë së Komunave me Shumicë Serbe në përputhje me udhëzimet e dhëna [në letrën që kryeministri Mustafa e ka pranuar më 24 gusht 2015](#), një ditë para nënshkrimit të Marrëveshjes mbi Parimet e Përgjithshme të Asociacionit, nga ish- Përfaqësuesja e Lartë / Zëvendës-presidentja

Federica Mogherini, duke i dhënë garanci qeverisë së Kosovës se Asociacioni i komunave me shumicë serbe nuk do të ketë kompetenca ekzekutive, dhe në përputhje me [raportin e Derek Chollet, Këshilltar i Lartë i Departamentit amerikan të Shtetit dhe Gabriel Escobar, i dërguari i Uashingtonit për Ballkanin Perëndimor](#), në Komitetin për Punë të Jashtme të Senatit të Shteteve të Bashkuara. Është e rëndësishme të pranohen shqetësimet legjitime të qeverisë dhe shumicës së popullsisë në lidhje me krijimin e një mekanizmi të tillë, duke marrë parasysh përvojën e Bosnje-Hercegovinës. Në këtë kontekst, ekziston një argument i fortë dhe legjitim për të lidhur themelimin e AKS-së në harmoni me njohjen de facto të Kosovës nga Serbia. Kjo qasje siguron një progres të balancuar dhe të koordinuar në krijimin e mekanizmave që nxisin bashkëpunimin dhe pajtimin duke respektuar shqetësimet e të gjithë akterëve të përfshirë.

Ky pasqyrim i shkurtër synon të prezantojë disa parime se si duhet të duket Asociacioni/ Bashkësia e komunave me shumicë serbe, bazuar në Aktgjykimin e Gjykatës Kushtetuese të Kosovës. Çdo parim i paraqitur këtu i referohet drejtpërdrejt vendimit të gjykatës.

Pra, si do të dukej një Asociacion/Bashkësia e komunave me shumicë serbe sipas Aktgjykimit të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës?

Së pari, formimi i AKS-së duhet të jetë në harmoni me marrëveshjen e vitit 2013, duke u fokusuar në parimet e përcaktuara në marrëveshje. Qeveria e Kosovës pritet të ndërmarrë hapat e nevojshëm drejt themelimit të AKS-së, përmes një dekreti dhe përgatitjen e statutit të AKS-së. Është thelbësore që të gjitha veprimet në lidhje me AKS-në të jenë në përputhje me nenin 93 të Kushtetutës së Kosovës, i cili përcakton kompetencat e qeverisë së Kosovës, dhe të jenë në përputhje me nenin 44 të Kushtetutës lidhur me lirinë e asociimit.

Përveç kësaj, themelimi dhe funksionimi i ASM-së duhet të jetë në përputhje me nenet e ndryshme specifike të Kushtetutës së Kosovës, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me qeverisjen lokale, parimet e përgjithshme, lirinë e asociimit dhe organizimin dhe funksionimin e

vetëqeverisjes lokale. AKS duhet të bazohet në bashkëpunimin ndërkomunal, me anëtarësim që buron nga neni 124(4) i Kushtetutës së Kosovës. Qëllimi i tij qëndron në lehtësimin e bashkëpunimit ndërkomunal pa cenuar autoritetin e komunave pjesëmarrëse si njësi primare të vetëqeverisjes lokale në Kosovë.

Për më tepër, kompetencat e AKS-së duhet të jenë në përputhje me gjuhën e përdorur në marrëveshjen e vitit 2013, duke mbuluar fusha të tilla si fushave si zhvillimi ekonomik, arsimit, shëndetësia, kultura dhe mirëqenia sociale, e cila është thelbësore për të siguruar diversitetin në personelin e AKS-së, duke përfaqësuar të gjitha grupet etnike në komunat pjesëmarrëse, duke përfaqësuar të gjitha grupet etnike në komunat pjesëmarrëse, me personel që nuk konsiderohet pjesë e shërbimit civil të Kosovës.

Table 1 Si përmbledhje, janë 20 rregulla që duhet të respektohen në procesin e themelimit të AKS-së për të qenë në përputhje me Kushtetutën e Kosovës dhe vendimin e Gjykatës Kushtetuese të vitit 2015, dhe këto rregulla përfshijnë:

1.

Themelimi në pajtim me Marrëveshjen e vitit 2013:

AKS-ja duhet të themelohet në përputhje me marrëveshjen e vitit 2013, konkretisht Marrëveshjes së Parë të Parimeve që Rregullojnë Normalizimin e Marrëdhënieve. Kjo nënvizon rëndësinë e respektimit të kushteve të dakorduara në këtë dokument.

2.

Përgjegjësia e Qeverisë së Kosovës:

AKS-ja duhet të themelohet me vendim apo dekret të Qeverisë së Kosovës, e cila është përgjegjëse për përgatitjen e statutit të ASM-së. Kjo nxjerr në pah rolin e qeverisë në krijimin dhe rregullimin e AKS-së.

3.

Vlerësimi i kushtetutshmërisë nga Gjykata Kushtetuese:

Vendimi i qeverisë për themelimin e AKS-së, së bashku me statutin e saj, duhet të dërgohen për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës. Kjo siguron ligjshmërinë dhe kushtetutshmërinë e themelimit të AKS-së.

4.

Pajtueshmëria me nenin 93 të Kushtetutës:

Akti juridik i qeverisë për themelimin e AKS-së duhet t'i përmbahet nenin 93 të Kushtetutës së Kosovës, i cili përcakton kompetencat e Qeverisë së Kosovës. Kjo siguron që procesi i krijimit të jetë në përputhje me kushtetutën.

5.

Inkorporimi i lirisë së asociimit:

AKS-ja duhet të themelohet si organizatë në përputhje me nenin 44 të Kushtetutës së Kosovës për Lirinë e Asociimit. Kjo thekson parimet e asociimit dhe bashkëpunimit në formimin e AKS-së.

6.

Miratimi i Statutit në Mbledhjen Inauguruese:

Statuti i AKS-së duhet të miratohet në mbledhjen inauguruese ose themeluese të Kuvendit të AKS-së, ku përfshihen përfaqësues nga komunat pjesëmarrëse.

7.

Pajtueshmëria me Nene Specifike Kushtetuese:

Themelimi dhe funksionimi i AKS-së duhet të përputhet me nene të ndryshme specifike të Kushtetutës së Kosovës, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me qeverisjen lokale, parimet e përgjithshme, lirinë e asociimit dhe organizimin dhe funksionimin e vetëqeverisjes lokale.

8.

Statusi Juridik në përputhje me nenin 44:

Statusi juridik i AKS-së duhet të jetë në përputhje me nenin 44 të Kushtetutës së Kosovës, duke theksuar nevojën e respektimit të dispozitave kushtetuese.

9.

Anëtarësimi i bazuar në bashkëpunimin ndërkomunal:

Anëtarësimi në AKS bazohet në nenin 124(4) të Kushtetutës së Kosovës, i cili u jep komunave të drejtën për t'u angazhuar në bashkëpunim ndërkomunal dhe bashkëpunim ndërkufitar.

10.

Qëllimi i AKS-së:

Qëllimi i AKS-së mund të përfshijë lehtësimin e bashkëpunimit ndërkomunal ndërmjet komunave pjesëmarrëse dhe ushtrimin e kompetencave të caktuara. Ajo nuk mund të dëmtojë rolin e komunave pjesëmarrëse si njësi bazë e vetëqeverisjes lokale në Kosovë.

11.

Kompetencat në përputhje me gjuhën e Marrëveshjes 2013:

Kompetencat e AKS-së duhet të jenë në përputhje me gjuhën e marrëveshjes së vitit 2013, përkatësisht me pikën (4) të marrëveshjes, e cila përshkruan fushat e përfshirjes, si zhvillimi ekonomik, arsimi, shëndetësia dhe planifikimi urban dhe rural.

12.

E drejta e shqyrtimit administrativ:

Statuti i AKS-së duhet të sigurojë të drejtën e shqyrtimit administrativ nga autoritetet qendrore.

13.

Kompetenca Jo Ekskluzive për Komunitetin Serb:

AKS-ja nuk mund të ketë kompetenca ekskluzive për të përfaqësuar komunitetin serb në raport me autoritetet qendrore. Kjo sugjeron se nuk është subjekti i vetëm përgjegjës për mbrojtjen e interesave të komunitetit serb në Kosovë.

14.

Anëtarësimi në Këshillin Konsultativ për Komunitete:

AKS mund të bëhet anëtare e Këshillit Konsultativ për Komunitete të kryesuar nga Presidenti i Republikës së Kosovës, duke e lejuar atë të marrë pjesë në komentimin e iniciativave legjislative ose politike dhe të kërkojë përfshirjen e pikëpamjeve të saj në projektet dhe programet përkatëse.

15.

Roli i kufizuar në Procedurat Gjyqësore:

Përderisa AKS-ja mund të iniciojë procedurë në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës nëse i shkelen të drejtat themelore, ajo nuk ka të drejtë të iniciojë apo të marrë pjesë në procedura para gjykatave kompetente, siç kërkohet me marrëveshjen e vitit 2015.

16. Buxheti dhe financimi :

AKS-ja duhet të ketë buxhetin e saj dhe komunat pjesëmarrëse mund të transferojnë fonde në të. Burime të mbështetjes financiare mund të jenë edhe qeveria qendrore dhe fondet e jashtme.

17. Mbikëqyrja e Auditorit të Përgjithshëm:

Auditori i Përgjithshëm i Republikës së Kosovës ka të drejtë të auditojë aktivitetet ekonomike dhe përdorimin e fondeve publike nga AKS-ja, duke siguruar llogaridhënie financiare.

18. Struktura organizative:

Struktura organizative e AKS-së duhet të ngjajë me atë të Asociacionit të Komunave të Kosovës, duke përfshirë pozitat si Kryetar, Nënkryetar, Kuvendi dhe Këshilli.

19. Diversiteti personelit:

Personeli apo administrata e AKS-së duhet të pasqyrojë diversitetin e grupeve etnike në komunat pjesëmarrëse, veçanërisht duke siguruar përfaqësimin e komuniteteve joshumicë. Personeli i AKS-së nuk mund të konsiderohet pjesë e shërbimit civil të Kosovës.

20. Pa Kompetenca Legjislative:

AKS-së nuk i është dhënë autoriteti për të nxjerrë ligje apo miratuar rregullore si pjesë e kornizës së legjislacionit dytësor të Kosovës..

Këto kërkesa synojnë të sigurojnë një funksionim të balancuar, reprezentues dhe të ligjshëm të Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë.

Çfarë do të thotë në praktikë Asociacioni/ Bashkësia e komunave me shumicë serbe për komunitetin serb në Kosovë?

Kosova ka gjithsej 38 komuna, dhjetë (10) prej të cilave kanë popullatë shumicë serbe. Këto komuna janë: Graçanica/Gračanica, Klllokot/Klokot, Leposaviq/Leposavić, Novobërda/Novo Brdo, Mitrovica e Veriut/Severna Mitrovica, Partesh/Parteš, Ranillug/Ranilug, Shtërpca/Štrpce, Zubin Potok, and Zveçan/Zvečan. Edhe pse këto komuna janë kryesisht me shumicë serbe, ato janë gjithashtu shumë etnike pra që përfshijnë grupe të tjera etnike pakicë, si edhe shqiptarët.

Dhjetë komunat me shumicë serbe në Kosovë mbulojnë një sipërfaqe prej 1,917.92 km², që përbën afërsisht 17.6% të sipërfaqes

së përgjithshme të Republikës së Kosovës, e që është 10,887 km². Popullsia e tyre e kombinuar është përafërsisht 112,657 banorë, që përfaqëson rreth 6.3% të popullsisë së përgjithshme të Kosovës, e cila numëron në 1,786,038 [sipas të dhënave të fundit](#).

Katër komunat në veri të Kosovës - Leposaviqi/Leposavić, Mitrovica e Veriut/Severna Mitrovica, Zubin Potok, dhe Zveçani/Zvečan - së bashku mbulojnë një sipërfaqe prej 1,216 km² dhe kanë një popullsi përgjithësisht prej 80,095 banorëve. Këto komuna përbëjnë afërsisht 75% të të gjithë popullsisë serbe në Kosovë dhe rreth 63% të zonave të banuara me shumicë serbe.

Table 2 Sipërfaqja dhe popullsia e vlerësuar e komunave me shumicë serbe në Kosovë (Bazuar në të dhënat nga raportet e OSBE-së për profilet e komunave të Kosovës).

NR. KOMUNA	SIPËRFAQJA (VLER.)	POPULLATA (VLER.)
1. Graçanica/Gračanica	131 km ²	10,675
2. Klllokot/Klokot	24 km ²	2,556
3. Leposaviq/Leposavić	750 km ²	18,635
4. Novobërda/Novo Brdo	204 km ²	6,729
5. North Mitrovica	11 km ²	29,460
6. Partesh/Parteš	18.3 km ²	1,787
7. Ranillug/Ranilug	77.62 km ²	3,866
8. Shtërpca/Štrpce	247 km ²	6,949
9. Zubin Potok	333 km ²	15,200
10. Zveçan/Zvečan	122 km ²	16,800
GJITHSEJ	1917.92 km²	112,657

Asociacioni/Bashkësia e Komunave me Shumicë Serbe (AKS) në Kosovë mund të luajë një rol të rëndësishëm për komunitetin serb, veçanërisht në dhjetë komunat me shumicë serbe. AKS mund të shërbejë si një platformë për komunitetin serb për të mbrojtur të drejtat e tij, për të promovuar interesat e tij dhe për të lehtësuar bashkëpunimin ndërkomunal, i cili është thelbësor duke pasur parasysh përbërjen komplekse dhe të larmishme etnike të këtyre rajoneve.

Komunat me shumicë serbe në Kosovë nuk janë të rëndësishme vetëm për shkak të popullsisë së tyre, por edhe për shkak se ato janë të shpërndara në afërsisht 17.6% të sipërfaqes së gjeografike të Kosovës. Kjo rëndësi hapësinore nënvizon rëndësinë e tyre si qendra të kulturës dhe identitetit serb brenda Kosovës. AKS, duke i bashkuar këto komuna nën një çati, mundëson veprime të koordinuara dhe bashkimin e burimeve për të adresuar sfidat e përbashkëta dhe për të promovuar interesat kulturore dhe qytetare serbe.

Për më tepër, AKS-ja është thelbësore për të siguruar mbrojtjen dhe përfaqësimin e interesave të komunitetit serb në kuadër të qeverisë së Kosovës. Ai u mundëson komunave me shumicë serbe të avokojnë kolektivisht për nevojat e tyre dhe të mbajnë një dialog me autoritetet qendrore, pavarësisht se janë rajone minoritare brenda Kosovës.

AKS gjithashtu shërben si një mekanizëm për të siguruar që komunat me shumicë serbe mund të menaxhojnë dhe mbikëqyrin në mënyrë efektive fushat e zhvillimit ekonomik, arsimin, shëndetësisë dhe planifikimit urban dhe rural, në përputhje me marrëveshjen e vitit 2013. Kjo mundëson strategji të përshtatura zhvillimore që marrin parasysh nevojat dhe aspiratat specifike të këtyre komunave duke nxitur bashkëpunimin dhe integrimin me shoqërinë e gjerë kosovare.

Më e rëndësishmja, AKS duhet të lehtësojë integrimin e plotë në sistemin e Kosovës të komunave me shumicë serbe në Kosovë.

Kushtetuta e Kosovës dhe korniza ligjore ofrojnë mbrojtje të rëndësishme ligjore për komunitetet joshumicë brenda Kosovës. Këto mbrojtje përfshijnë një gamë të gjerë të drejtash, si në nivel lokal ashtu edhe në atë qendror. Ligji për vetëqeverisjen lokale, për shembull, u jep komunave me shumicë serbe privilegje të zgjeruara, duke përfshirë themelimin e një universiteti dhe ofrimin e shërbimeve të kujdesit shëndetësor të nivelit të tretë, siç janë spitalet. Për më tepër, komuniteteve joshumicë u garantohej përfaqësimi në Kuvendin e Kosovës. Është thelbësore të theksohet se disa ligje që konsiderohen me interes jetik, si ato që rregullojnë gjuhët, arsimin dhe vetëqeverisjen lokale, kërkojnë votimin me shumicë të dyfishtë për çdo ndryshim të propozuar. Kjo nënkupton që jo vetëm shumica, por në disa raste, dy të tretat e deputetëve të Kuvendit të Kosovës që përfaqësojnë vendet e garantuara duhet të votojnë pro ndryshimeve të tilla.

Në esencë, është sfiduese identifikimi i të drejtave shtesë që Asociacioni/Bashkësia e Komunave me Shumicë Serbe (AKS) mund t'i zgjerojë më tej. Roli i tij kryesor duket se qëndron në shërbimin si një mekanizëm institucional për të siguruar zbatimin efektiv të kornizës ekzistuese ligjore dhe politike. AKS në thelb ofron një mjet të centralizuar përmes të cilit komuniteti serb në Kosovë mund të përfaqësohet politikisht, edhe pse ky përfaqësim tashmë kryhet nga Grupi parlamentar serb në Kuvendin e Kosovës. Megjithatë, AKS-ja shërben si një mekanizëm dhe iniciativë kritike që synon nxitjen e integritit të komunitetit serb në Kosovë, duke ofruar një shtesë shtesë të përfaqësimit dhe mbrojtjes politike.

Po si qëndron çështja në lidhje me komunitetet tjera në komunat me shumicë serbe?

Një pyetje thelbësore që Asociacioni/Bashkësia e Komunave me Shumicë Serbe (ASM) duhet ta adresojë në mënyrë efektive, sillet rreth shumicës shqiptare dhe komuniteteve tjera që banojnë brenda komunave me shumicë serbe. Është thelbësore të pranohet se kushtetuta e Kosovës mbështet një spektër të gjerë të të drejtave për komunitetet joshumicë në nivel komunal, dhe këto të drejta duhet të respektohen në mënyrë të barabartë nga AKS-ja. Në esencë, funksionimi i AKS-së jo vetëm që duhet të kujdeset për interesat dhe nevojat e komunitetit serb, por gjithashtu duhet të nxisë gjithëpërfshirjen dhe të mbështesë parimet e barazisë kushtetuese.

Për të arritur këtë, statuti i AKS-së duhet të inkorporojë dispozita specifike që mbrojnë të drejtat e komuniteteve joserbe brenda komunave pjesëmarrëse. Një aspekt kyç është të sigurohet që këto komunitete të kenë ulëse të rezervuara apo të garantuara në Kuvendin e AKS-së. Kjo do të thotë se banorët

shqiptarë, si dhe pjesëtarët e grupeve të tjera etnike joserbe, duhet të kenë një mekanizëm përfaqësimi që u mundëson atyre të marrin pjesë aktive në proceset vendimmarrëse të AKS-së. Ky përfaqësim shërben si një mbrojtje kundër dominimit të një grupi të vetëm etnik dhe përforcon frymën e përfshirjes. Në këtë kontekst parimi i votimit me shumicë të dyfishtë duhet të përfshihet edhe në Kuvendin e AKS-së.

Për më tepër, pjesëmarrja në pozitat e personelit dhe ekzekutivit brenda AKS-së duhet të shtrihet edhe për pjesëtarët e komuniteteve jo-serbe. Kjo qasje pasqyron natyrën multietnike të komunave me shumicë serbe, duke siguruar që të gjithë banorët, pavarësisht nga përkatësia e tyre etnike, mund të kontribuojnë në rolet udhëheqëse dhe administrative të AKS-së. Kjo jo vetëm që përputhet me parimet e Kushtetutës së Kosovës, por reflekton edhe obligimet që dalin nga Aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese të vitit 2015.

Pasqyrë e detajuar e implikimeve të vendimit të Gjykatës Kushtetuese për themelimin e AKS-së

Nr.	Përshkrimi nga Aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese K130/15	Referenca në vendimin e GJK
1.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të themelohet në përputhje me marrëveshjen e vitit 2013, respektivisht Marrëveshjen e Parë të Parimeve që Rregullojnë Normalizimin e Marrëdhënieve	Vendimi pika II
2.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të themelohet me vendim/dekret të Qeverisë së Kosovës, i cili duhet të inkorporojë statutin e AKS-së. Kjo nënkupton që Qeveria e Kosovës është përgjegjëse për përgatitjen e statudit të AKS-së.	Pika 117
3.	Akti juridik i qeverisë për themelimin e AKS-së duhet të jetë në pajtueshmëri me nenin 93 të Kushtetutës që përcakton kompetencat e Qeverisë së Kosovës.	Pika 124
4.	AKS duhet të themelohet si organizatë në kuptim të nenit 44 të Kushtetutës së Kosovës për Lirinë e Asociimit.	Pika 132
5.	Themelimi i Asociacionit/Bashkësisë hyn në kuadër të fushëveprimitin ndërkomunal me rolin dhe objektivat e AKS-së.	Pika 140
6.	Vendimi i qeverisë për themelimin e AKS-së, e cila përfshin statutin duhet të dërgohet për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës.;	Pika 189, nënpika 6
7.	Statuti i AKS-së duhet të miratohet në mbledhjen inauguruese ose themeluese të Kuvendit të AKS-së, i cili përbëhet nga përfaqësues të Kuvendeve të komunave pjesëmarrëse të AKS-së.	Pika 133
8.	Dekreti/vendimi i qeverisë për themelimin e AKS-së dhe statuti duhet të jenë në përputhje me nenet e mëposhtme të Kushtetutës së Kosovës: Neni 12 [Qeverisja Lokale]; Neni 21 (4) [Parimet e Përgjithshme]; Neni 44 [Liria e Asociimit], dhe Neni 124 (4) [Organizimi dhe Veprimtaria e Vetëqeverisjes Lokale].	Pika 131 and 136
9.	Statusi juridik i Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të jetë në pajtueshmëri me nenin 44 të Kushtetutës së Kosovës.	Pika 132
10.	Anëtarësimi në Asociacionin/Bashkësinë e komunave me shumicë serbe në Kosovë, bazohet në nenin 124 (4) të Kushtetutës së Kosovës, i cili thotë se komunat në Kosovë kanë të drejtë për bashkëpunim ndërkomunal dhe bashkëpunim ndërkufitar..	Pika 135

11.	Qëllimi i Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë mund të jetë lehtësimi i bashkëpunimit ndërkomunal ndërmjet komunave pjesëmarrëse. Kjo nënkupton që AKS-ja mund të bëhet një platformë përmes së cilës komunat pjesëmarrëse mund të bashkëpunojnë dhe të ushtrojnë kompetencat e tyre. AKS gjithashtu mund të ketë një pasqyrë të plotë të kompetencave në fushat e aktiviteteve të ndryshme. Autoritetet qendrore (qeveria e Kosovës) gjithashtu mund t'i delegojnë kompetencat AKS-së për t'i ushtruar.	Konkluzioni 189 dhe pika 3
12.	AKS nuk mund të minojë komunat pjesëmarrëse si njësi bazë e vetëqeverisjes lokale në Kosovë..	Pika 148
13.	Formulimi i kompetencave të Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të jetë në pajtim me gjuhën e Marrëveshjes së vitit 2013, përkatësisht pikën (4) të Marrëveshjes, e cila thotë se "komunat pjesëmarrëse do të kenë të drejtë të bashkëpunojnë në ushtrimin e kompetencave të tyre Asociacionit/Bashkësisë në mënyrë kolektive. Asociacioni/Bashkësia do të ketë mbikëqyrje të plotë mbi fushat e zhvillimit ekonomik, arsimin, shëndetësisë, planifikimit urban dhe rural."	Pika 144
14.	Statuti i Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe duhet të sigurojë të drejtën e shqyrtimit administrativ nga autoritetet qendrore.	Pika 149
15.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë nuk mund të ketë autoritetin ekskluziv për të qenë institucioni i vetëm për të promovuar interesat e komunitetit serb në Kosovë në raport me autoritetet qendrore.	Pika 166
16.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë mund të bëhet anëtare e Këshillit Konsultativ për Komunitete . . Si anëtar i Këshillit Konsultativ për Komunitete, Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe, në pajtim me nenin 60 (2) të Kushtetutës së Kosovës, ka të drejtë të: "komentojë në një fazë të hershme nismat legjislative dhe politike të cilat mund të përgatiten nga Qeveria, për të sugjeruar nisma të tilla dhe për të kërkuar që pikëpamjet e tyre të përfshihen në projektet dhe programet përkatëse"	Pika 171
17.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë mund të iniciojë procedurë para Gjykatës Kushtetuese të Kosovës nëse pretendon se është viktimë e shkeljes së të drejtave të saj themelore. Megjithatë, AKS-ja nuk mund të ketë të drejtën e iniciativës apo pjesëmarrjes në procedurat para gjykatave kompetente, duke përfshirë edhe Gjykatën Kushtetuese, siç kërkohet nga marrëveshja e vitit 2015.	Pika 176
18.	Asociacioni/Bashkësia e komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të ketë buxhetin e vet. Komunat pjesëmarrëse mund t'i transferojnë fonde Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe; megjithatë, kjo duhet të vendoset nga vetë komunat. Qeveria qendrore gjithashtu mund të transferojë fonde, dhe AKS gjithashtu mund të marrë fonde të jashtme;	Pika 180
19.	Auditori i Përgjithshëm i Republikës së Kosovës, ka të drejtë të auditojë veprimtarinë ekonomike dhe përdorimin e fondeve publike nga AKS.	Pika 183

20.	Struktura organizative e Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe duhet të jetë e njëjtë me strukturat e Asociacionit të Komunave të Kosovës : Kryetari, Nënkryetari, Kuvendi, Këshilli	Konkluzioni 189, 3
21.	Personeli ose administrata e Asociacionit/Bashkësisë së komunave me shumicë serbe në Kosovë duhet të pasqyrojë diversitetin e grupeve etnike në komunat pjesëmarrëse (pika 153; pika 155). Kjo nënkupton që komunitetet joshumicë që jetojnë në komunat pjesëmarrëse duhet të përfaqësohen në strukturat dhe administratën e AKS-së. Personeli i AKS-së nuk mund të konsiderohet pjesë e shërbimit civil të Kosovës në vetvete	Pika 159

About KCSS

E themeluar në prill të vitit 2008, Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS) është një organizatë e specializuar dhe e pavarur joqeveritare. Qëllimi primar i QKSS është të promovojë demokratizimin e sektorit të sigurisë në Kosovë dhe të përmirësojë punën kërkimore dhe avokuese në lidhje me sigurinë, sundimin e ligjit dhe bashkëpunimin rajonal dhe ndërkombëtar në fushën e sigurisë.

QKSS synon të rrisë efektivitetin e Reformës së Sektorit të Sigurisë duke mbështetur programet e këtij sektori përmes hulumtimeve, eventeve, trajnimeve, avokimit dhe këshillave të drejtpërdrejta për politikë-bërësit.

Avancimi i ideve të reja dhe metodave të shkencave sociale janë gjithashtu vlerat thelbësore të qendrës. Çdo vit, QKSS publikon raporte të shumta, analiza të politikave dhe përmbledhje të politikave për çështjet që kanë të bëjnë me sigurinë. QKSS gjithashtu organizon më shumë se 200 ngjarje publike duke përfshirë konferenca, tryeza dhe debate, ligjërata në Kosovë, ku një pjesë e tyre organizohen në bashkëpunim me partnerë rajonalë dhe ndërkombëtarë.

Një gamë e gjerë aktiviteteve përfshijnë hulumtimin, ngritjen e kapaciteteve, ngritjen e ndërgjegjësimit dhe avokimin. Puna e QKSS-së mbulon një gamë të gjerë temash, duke përfshirë por pa u kufizuar në: reformën dhe zhvillimin e sektorit të sigurisë; identifikimin dhe analizimin e rreziqeve të sigurisë që lidhen me ekstremizmin, radikalizmin dhe krimin e organizuar; politikën e jashtme dhe bashkëpunimi rajonal; dhe vlerësimin e sundimit të ligjit në Kosovë. Këtë vit QKSS shënoi 15 vjetorin e themelimit. Për më tepër detaje rreth QKSS, mund të referoheni tek:

qkss.org
securitybarometer.qkss.org

@KCSSQKSS
#KCSSQKSS